

Нестеряк Ілля Віталійович

аспірант кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Осауленко Андрій Олександрович,

професор кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ГЕНЕЗА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ, ЯКА ПЕРЕБУВАЄ У КОНФЛІКТІ ІЗ ЗАКОНОМ В УКРАЇНІ

Генеza забезпечення прав людини, яка перебуває у конфлікті із законом є важливим аспектом Української демократичної держави. В Україні цей процес еволюціонував разом із розвитком національного законодавства, починаючи з моменту проголошення незалежності, продовжуючи прийняттям Конституції України 1996 року [1] та подальшим розвитком вітчизняного законодавства.

28 червня 1996 року було прийнято Конституцію України, в ст. 3 якої зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Вказана норма, що закріплена, одразу на початку акту дає чітке розуміння, закладення принципів гарантування прав і свобод людини, соціальний захист, забезпечення природніх прав людини.

Вбачається за необхідне звернути увагу на положення ст. 27 Конституції України, відповідно до якої, кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань.

Важливим етапом у напрямку забезпечення конституційних прав стало прийняття Верховною радою України 17 липня 1997 року Закону України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» [2].

Доцільно також згадати рішення Конституційного Суду України від 29.12.1999 року у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 24, 58, 59, 60, 93, 190-1 Кримінального кодексу України в частині, що передбачає смертну кару як вид покарання (справа про смертну кару) [3], в якому зазначено, що положення статті 24 Загальної частини та положення санкцій статей Особливої частини Кримінального кодексу України, які передбачають смертну кару як вид покарання, визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними).

Статтею 59 Конституції України закріплено, що кожен має право на

професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Офіційне тлумачення вищезгаданого положення Конституції України було здійснено 16 листопада 2000 року рішенням Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Солдатова Геннадія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного вибору захисника) [4], відповідно до якого ч.1 статті 59 Конституції України про те, що «кожен є вільним у виборі захисника своїх прав», треба розуміти як конституційне право підозрюваного, обвинуваченого і підсудного при захисті від обвинувачення та особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, з метою отримання правової допомоги вибирати захисником своїх прав особу, яка є фахівцем у галузі права і за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи.

Вбачається за доцільне згадати також рішення Європейського суду з прав людини від 10 грудня 2020 року у справі «Чернов проти України», в якому констатовано порушення ст. 4 Протоколу № 7 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у зв'язку з тим, що заявника двічі було притягнуто до суду та покарано за одне й те саме правопорушення. Відповідно до якого: Європейський суд зауважив, що факти, які двічі призвели до притягнення заявника до відповідальності, були нерозривно пов'язані між собою, а оцінка національних судів у кримінальному провадженні, по суті, стосувалася тих самих фактів, які були розглянуті у справі про адміністративне правопорушення.

Таким чином, заявника двічі притягнули до суду та покарали за одне і те саме правопорушення, що є порушенням принципу «ne bis in idem» [5].

Таким чином, положення Конституції України, Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також рішень Конституційного Суду України сприяли поступовому внесенню зміни до деяких нормативно-правових актів, а також прийняттю Кримінального процесуального кодексу України, Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Закону України «Про безоплатну правову допомогу», Закону України «Про прокуратуру», Закону України «Про Національну поліцію», які утвердили гарантії прав осіб, що перебувають у конфлікті зі законом та способи їх забезпечення.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр#Text>.

zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр#Text.

7. Рішення Конституційного Суду України від 29.12.1999 р. у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 24, 58, 59, 60, 93, 190-1 Кримінального кодексу України в частині, що передбачає смертну кару як вид покарання (справа про смертну кару). URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-99#Text>.

8. Рішення Конституційного Суду України від 16.11.2000 р. у справі за конституційним зверненням громадянина Солдатова Геннадія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного вибору захисника). URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-00#Text>.

9. Рішення Європейського суду з прав людини від 10.12.2020 р. у справі «Чернов проти України» (Заява № 16432/10). URL:http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_f64#Text.

Ночовна Катерина Антонівна,
здобувачка ступеня вищої освіти
бакалавра Навчально-наукового
експертно -криміналістичного
інституту Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Славна Оксана Володимирівна
професор кафедри конституційного
права та прав людини Національної
академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЄВРОПЕЙСЬКА СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ: ІСТОРІЯ, СТРУКТУРА, ЕФЕКТИВНІСТЬ

Страсбурзька правозахисна система протягом свого існування зазнала значних змін. Усі вони пов'язані з розширенням кола держав – членів ЄКПЛ і збільшенням кількості скарг, що надходять до Суду. Так, якщо на початку діяльності у зв'язку з відсутністю справ Суд перебував на «строгій дієті», а деякі судді навіть називали себе групою судових безробітних, бо збиралися тільки раз на рік, то сьогодні ЄСПЛ настільки переповнений справами, що для того, щоб розглянути лише ті, що вже є в Суді, знадобиться кілька десятиліть. У перші роки діяльності ЄСПЛ про нього було мало відомо як широкому загалу, так і правникам; сьогодні право на звернення в Суд з індивідуальною скаргою є основною рисою європейської правової культури.

I етап (1954–1998). Система складалася з трьох органів: Комісії з прав людини, ЄСПЛ та Комітету Міністрів Ради Європи. Комісія займалася